

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Meistaru iela 10-502, Rīga, LV-1050, tālr. 27343432, e-pasts seplp@seplp.lv, www.seplp.lv

Rīgā, 14.08.2026.

Nr. 27/6-3

Atzinums par “TV Kurzeme” sagatavoto sižetu “Liepājas Valsts tehnikums atstādina pedagogu” un rakstu “Liepājas Valsts tehnikums aizdomās par netiklām darbībām atstādina pedagogu un vēršas policijā”

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds (turpmāk arī – ombuds) 2026. gada 7. jūlijā saņēma [...] (turpmāk – Iesniedzējs) iesniegumu (turpmāk – Iesniegums), kurā ombuda uzmanība tiek vērsta uz 2026. gada 15. maijā VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” (turpmāk - LSM) programmā “LTV1” raidījumā “Dienas Ziņas” pārraidīto sižetu “Liepājas Valsts tehnikums atstādina pedagogu” (turpmāk – Sižets) un ziņu portālā “LSM.lv” publicēto rakstu “Liepājas Valsts tehnikums aizdomās par netiklām darbībām atstādina pedagogu un vēršas policijā” (turpmāk – Raksts).

Iesniedzējs uzskata, ka Sižetā un Rakstā ir nekritiski iekļauts video materiāls un ekrānuzņēmumi, kuri pazemo Liepājas Valsts tehnikuma pedagogu Mārtiņu Ķesteri (turpmāk – pedagogs), jo tajos tiek atklāta pedagoga identitāte un publiskotajam video materiālam, Iesniedzēja ieskatā, ir *acīmredzami vardarbīgs, provokatīvs un personu pazemojošs raksturs* [...].

Atsaucoties uz minētajiem apsvērumiem, Iesniedzējs uzskata, ka ir pārkāptas LSM redakcionālās vadlīnijas un ētikas standarti, jo Iesniedzēja ieskatā ir veikti šādi pārkāpumi:

– cietušās personas sekundāra viktimizācija un pazemojuma tīrāžēšana;

Iesniedzējs uzskata, ka *pārpublicējot pašu uzbrucēju veidoto video, medijs faktiski kļuva par platformu vardarbības un personu pazemojoša satura izplatīšanai. Tas ir pretrunā ar sabiedriskā medija uzdevumu aizsargāt cilvēka cieņu.*

– ***privātuma un samērīguma principa pārkāpums;***

Iesniedzējs uzskata, ka, lai informētu sabiedrību par notikušo incidentu, nebija nekādas nepieciešamības atklāt pedagoga seju, vārdu un darbavietu, un ka identitātes publiskošana ir nodarījusi nesamērīgu kaitējumu pedagoga privātajai dzīvei un profesionālajai darbībai.

– ***nevainīguma prezumpcijas neievērošana.***

Iesniedzējs uzskata, ka, publiskojot uzbrucēju veidoto videomateriālu, kurā redzama pedagoga identificējoša informācija, brīdī, kad Valsts policija tikko ir uzsākusi skaidrot notikušā apstākļus, LSM sabiedrības acīs pedagogs priekšlaicīgi tiek padarīts par vainīgo, nepārbaudot lietas reālos apstākļus un ignorējot tiesības uz taisnīgu notikušā atspoguļojumu.

Ņemot vērā izteiktos apsvērumus Iesniedzējs ombudam lūdz:

1. *Izskatīt šo sūdzību un sniegt oficiālu atzinumu par LSM pieļautajiem ētikas un redakcionālo vadlīniju pārkāpumiem.*
2. *Aicināt LSM redakciju nekavējoties rīkoties, lai anonimizētu minēto saturu digitālajā vidē – dzēst [pedagoga] vārdu, uzvārdu, darbavietas nosaukumu un aizklāt (izblēmot) [pedagoga] seju video materiālā, vai izbeigt video pieeju Youtube.*
3. *Sniegt [...] rakstisku atbildi par pieņemto lēmumu [...].*

Iepazīstoties ar Iesnieguma saturu un tajā izteiktajiem lūgumiem, ombuds pieņēma lēmumu veidot atzinumu par Sižeta un Raksta saturu, kā arī par abu minēto satura vienību publiskošanas fakta atbilstību VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” Redakcionālajās vadlīnijās¹ (turpmāk – Redakcionālās vadlīnijas) un VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” Rīcības un ētikas kodeksā² (turpmāk – Rīcības un ētikas kodekss) noteiktajām prasībām.

Par šo lēmumu Iesniedzējs tika informēts ar 2026. gada 8. jūlija elektroniskā pasta vēstuli. Šajā vēstulē ombuds informēja Iesniedzēju arī par to, ka atbilstoši Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 51. pantā noteiktajai kārtībai, persona, par kuru kāda elektroniskā plašsaziņas līdzekļa raidījumā paustas nepatiesas ziņas, var pieprasīt, lai tas pats elektroniskais plašsaziņas līdzeklis izplata šo ziņu atsaukumu, kā arī tās atbildi. Ombuds ar šo vēstuli informēja arī par to, ka iesniegums par nepatiesu ziņu atsaukuma izplatīšanu ir iesniedzams tam pašam elektroniskajam plašsaziņas līdzeklim, kura raidījumā ir paustas šīs ziņas. Atbilstoši šajā tiesību normā noteiktajam

¹ Skat. izmantojot tīmekļa vietnes saiti: <https://ltv.lsm.lv/satura-veidosana/latvijas-sabiedriski-medija-redakcionalas-vadlinijas>.

² Skat. izmantojot tīmekļa vietnes saiti: <https://ltv.lsm.lv/satura-veidosana/latvijas-sabiedriski-medija-ricibas-un-etikas-kodekss>.

regulējumam, elektroniskajam plašsaziņas līdzeklim ir pienākums šādu iesniegums izskatīt septiņu dienu laikā no tā saņemšanas dienas. Tādējādi ombuds informēja Iesniedzēju par personu tiesībām vērsties pie elektroniskā plašsaziņas līdzekļa ar lūgumu atsaukt nepatiesas ziņas, ja tādas tikušas izplatītas.

Lai sagatavotu atzinumu, ombuds laika periodā no 2026. gada 8. jūlija līdz 14. augustam:

- iepazīnās ar 2026. gada 15. maijā programmā “LTV1” raidījumā “Dienas Ziņas” pārraidīto Sižetu;

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://replay.lsm.lv/lv/skaties/ieraksts/ltv/376115/dienas-zinas>.

- iepazīnās ar Sižeta publikāciju tiešsaistes sociālā tīkla “YouTube” individuālajā profilā “LTV Ziņu dienests” (turpmāk arī – publikācija YouTube);

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://www.youtube.com/watch?v=vXkPZZzTx9M>.

- iepazīnās ar 2026. gada 15. maijā LSM.lv publicēto Rakstu;

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/15.05.2026-liepajas-valsts-tehnikums-aizdomas-par-netiklam-darbibam-atstadina-pedagogu-un-versas-policija.a647364/>.

- 2026. gada 8. jūlijā nosūtīja jautājumus LTV Ziņu dienesta direktorei Ivetai Elksnei un 2026. gada 17. jūlijā saņēma atbildes uz tiem.

Izvērtējot iesniegumu, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons **konstatē:**

[2] Par Sižeta un Raksta saturu.

Nemot vērā to, ka ombuda atzinumi ir publiski, jo anonimizētā veidā (neatklājot Iesniedzēja identitāti) ir pieejami visai sabiedrībai, lai tādējādi veicinātu sabiedrības medijpratību, kā izpratni par to – ko, kā un kāpēc sabiedriskais medijs dara – ombuds šajā atzinuma daļā ir iekļāvis konspektīvu abu satura vienību (Sižeta un Raksta) vēstījuma struktūras izklāstu, lai plašākai auditorijai sniegtu kontekstuālu informāciju, kas ļautu iedziļināties ombuda veiktajā analizē tam, kā žurnālisti ir konstruējuši savu stāstu par notikušo, un kā šo vēstījumu ir iespējams uztvert no auditorijas puses.

Abas satura vienības iesākas ar faktisko apstākļu izklāstu, informējot, ka Liepājas Valsts tehnikums ir atstādinājis konkrētu pedagogu (nosaucot viņa vārdu un uzvārdu) no darba

pienākumu veikšanas līdz apstākļu noskaidrošanai un vērsies Valsts policijā. Par iemeslu šāдай izglītības iestādes rīcībai ir kalpojis kādas jauniešu grupas tīmeklī izplatīts video materiāls, kurā (pēc Sižetā un Rakstā paustās informācijas) ir redzama šī pedagoga sarakste ar kādu it kā nepilngadīgu (15 gadus vecu) personu, lai vienotos par abu tikšanos, kā arī ir redzama notikušās “tikšanās” videofiksācija, kurā pedagogs satikās nevis ar iedomāto sarakstes partneri, bet ar saraksti inscenējušo jauniešu grupu. Fragments no šīs videofiksācijas ir iekļauts Sižetā.

Abās satura vienībās ir ietverta arī intervija ar Liepājas Valsts tehnikuma direktoru Agri Rupertu, kā arī īsa faktoloģiska informācija par pedagoga līdzšinējo darbu šajā izglītības iestādē.

Abās satura vienībās tiek pausta informācija, ka tikšanās inscenējumu ir veikusi un video materiālu tīmeklī ir izplatījusi jauniešu grupa no citas izglītības iestādes – Liepājas Jūrnieceības koledžas.

Sižetā un Rakstā izskan kāda šīs izglītības iestādes audzēkņa stāstījums, ka sarakste ar pedagogu esot tikusi provocēta, izmantojot viltus profilu. Stāstījums ir veidots no trešās puses pozīcijām, kā minējumu izteikšana par minētās jauniešu grupas rīcības motivāciju, kas, šķietami, norāda uz to, ka intervētais audzēknis pie šīs grupas nepieder, bet izklāsta vien savus pieņēmumus un dzirdēto par notikušo.

Sižetā izskan vēl viena jaunieša (kura identitāte ir pilnībā anonimizēta) stāstījums, kurš arī izklāsta notikušo no trešās puses pozīcijām, izsakot savus pieņēmumus par šī inscenējuma motīviem. Šajā stāstījumā pedagogam tiek piedēvētas *pedofiliskas tieksmes*, kas izriet nevis no intervētās personas rīcībā esošajiem faktiem, bet gan no tā, ko šī persona par pedagogu ir *dzirdējusi*.

Abās satura vienībās ir ietverta arī žurnālistes telefonintervija ar konkrēto pedagogu, kurā pedagogs noliedz savu vainu, bet netiešā veidā nenoliedz notikušās sarakstes un tikšanās faktu, lai gan sniedz tai citu interpretāciju, un informē par vērsanos Valsts policijā par “tikšanās” laikā notikušo.

Abu satura vienību noslēgumā ir sniegts Valsts policijas apstiprinājums tam, ka 2026. gada 14. maijā ir saņemts iesniegums par *iespējamu nodarījumu pret tikumību*, kā arī Valsts policijas pārstāves teiktais: *Valsts policija skaidro notikušā apstākļus un šobrīd plašākus komentārus izmeklēšanas interesēs sniegt nevaram*.

Tādējādi ir jākonstatē, ka abu satura vienību vēstījumu veido:

- 1) faktoloģiska informācija par pedagoga atstādināšanu no darba pienākumu veikšanas un izglītības iestādes vērsanos Valsts policijā, ko apstiprina Valsts policijas pārstāve;
- 2) informācija, ka šādas izglītības iestādes rīcības iemesls ir tīmeklī izvietotā informācija par

pedagoga saraksti ar kādu nepilngadīgu personu un tai sekojošu tikšanos, un šī pedagoga rīcības iespējamo seksuāla rakstura motivāciju;

- 3) informācija, ka saraksti ar pedagogu un tai sekojošo “tikšanos” ir inscenējusi Liepājas Jūrmieciņas koledžas audzēkņu grupa;
- 4) pieņēmumi par šīs jauniešu grupas rīcības iespējamiem motīviem, kā arī intervētā jaunieša pieņēmumi par pedagoga dzimumtieksmi pret mazgadīgām personām.

[3] Par LTV Ziņu dienesta sniegtajām atbildēm uz ombuda uzdotajiem jautājumiem.

Uz ombuda 2026. gada 8. jūlijā uzdotajiem jautājumiem LTV Ziņu dienests sniedza šādas atbildes [visi izcēlumi atbilstu tekstā mani – E.A.]:

1) par redakcionālajiem apsvērumiem iekļaut Sižetu LSM saturā;

*Liepājas Valsts tehnikums ir valsts izglītības iestāde, kurā mācās un uzturas nepilngadīgas personas. Ziņa par to, ka pedagogs tiek atstādināts saistībā ar aizdomām par netiklām darbībām un skolas vadība ir vērsusies policijā, pati par sevi ir **augstas sabiedriskās nozīmes informācija**. Sabiedrībai - īpaši audzēkņiem un viņu vecākiem, ir tiesības zināt, ka kāds no pasniedzējiem tiek turēts aizdomās par netiklām darbībām un **par iestādes rīcību šādā situācijā**. Incidents un montētais video jau bija guvis plašu izplatību un rezonansi sociālajos medijos un mēs (Sabiedriskais medijs) veidojot šo sižetu, piedāvājām sabiedrībai **profesionāli pārbaudītu, līdzsvarotu un abu pušu sniegtu informāciju**, lai šo notikumu neatstātu vienpusēja, nefiltrēta un manipulatīva sociālo mediju satura ietekmē;*

2) par LSM darbībām, lai pārliecinātos par SIA “TV Kurzeme” sagatavotajā sižetā ietvertās informācijas ticamību un atbilstību LSM redakcionālajām vadlīnijām;

*Sagatavojot un publiskojot minēto sižetu, SIA "TV Kurzeme" un LSM rīkojās saskaņā ar Latvijas Sabiedriskā medija redakcionālo vadlīniju prasībām par informācijas ticamības pārbaudi, faktu precizitāti un darbu ar informācijas avotiem. Atbilstoši vadlīnijām, kas prasa žurnālistam kritiski izvērtēt informācijas avotu uzticamību un pārbaudīt informāciju pirms tās publicēšanas, jāuzsver, ka **sižeta veidotāji neguva informāciju no anonīmiem avotiem vai nekritiski pārpublicēja sociālajos medijos atrodamo saturu**. Ziņas un situācijas patiesuma apstiprinājums tika gūts no autoritatīva un tieši iesaistīta oficiālā avota – Liepājas Valsts tehnikuma vadības. Tā oficiāli apstiprināja divus būtiskus faktus: 1) ir pieņemts lēmums par pedagoga atstādināšanu no darba saistībā ar aizdomām par iespējamām netiklām darbībām; 2) skolas vadība par šīm aizdomām ir oficiāli vērsusies Valsts policijā. Veidojot sižetu, žurnālisti uzrunāja pašu pedagogu Mārtiņu*

Ķesteri, nodrošinot viņam tiesības tikt uzklautam un sniegt savu skaidrojumu. Sižetā tika pateikts, ka arī pats pasniedzējs ir vērsies policijā. **Video materiāls no sociālajiem medijiem netika nekritiski pārpublicēts un parādīts pilnībā** – sižetā iekļautie kadri nebija tādi, kuros redzama M. Ķestera pazemošana, kā minēts iesniegumā.

3) par nepieciešamība atklāt personas identitāti un iespējamā kaitējuma personai, kuras vaina nav konstatēta, izvērtēšanu;

Latvijas Sabiedriskā medija Vadlīnijas **pieļauj privātas informācijas atklāšanu**, ja tā ir **nozīmīga** sabiedrības interesēm un skar personas, kuru darbība **ietekmē** sabiedrībai būtiskus jautājumus. **Lēmumu atklāt pedagoga identitāti noteica arī apstākļi, ka Mārtiņa Ķestera vārds, uzvārds, seja un darbavieta jau pirms sižeta publicēšanas masveidā un nekontrolēti cirkulēja sociālajos medijos.** Šādā situācijā Sabiedriskā medija mēģinājums sižetā "slēpt" vai noklusēt personas vārdu būtu redakcionāli nekonsekvents un sabiedrībai nesaprotams. Variants nosaukt šo personu par "kādu Liepājas Valsts tehnikuma pedagogu", neminot viņa vārdu, savukārt radītu reputācijas un drošības riskus visiem pārējiem tehnikuma pedagogiem, nepamatoti metot aizdomu ēnu uz viņiem un provocējot sabiedrību nodarboties ar minējumiem sociālajos medijos. Tāpēc, **lai novērstu spekulācijas, konkrētā persona tika nosaukta vārdā un pašam tika arī dota iespēja sniegt savu viedokli un noraidīt pret viņu vērstās apsūdzības.** Žurnālisti telefoniski sazinājās ar M. Ķesteri, lai nodrošinātu viņa tiesības paust savu viedokli. Sarunas laikā viņš tika informēts par to, ka saruna tiek ierakstīta un tiks izmantota sižetā. M. Ķesteris apzinājās, ka sniedz interviju un, ka tā tiks publiskota. **Viņš neizvirzīja nekādas prasības par savas identitātes, vārda vai balss anonimizēšanu.**

4) par risku izvērtējumu situācijā, kad sižeta iekļaušana LSM saturā varētu normalizēt vai veicināt tādu sociālo praksi, kurā aizdomās turētas personas tiek pakļautas publiskam nosodījumam un ārpustiesas sodīšanai pirms to vainas konstatēšanas tiesiskā procesā.

Uz visu šo notikumu var paskatīties dažādi. No skolotāja puses, no vecāku, no nepilngadīgo skolēnu, no skolas un no sabiedrības.

Skolotāju provocēja un viņš bija gatavs rīcībai. Vai atbilstoši skolotāju profesionālai atbildībai, vai atbilstoši normatīvajos aktos pieļautajam, vai atbilstoši komunikācijas robežām?

Šo notikumu nedrīkst vērtēt tikai šauri no skolotāja iesaistes puses, jo šajā notikumā iesaistīti tieši vai netieši ir arī citas sabiedrības daļas. Un katrai no tām ir leģitīmas tiesības gan jautāt, gan uztraukties, gan pastāvēt uz savām tiesībām.

Redakcija pilnībā apzinās riskus, ko rada tā sauktā “pašrocīgā tiesas spriešana” un tās atveide medijos. **Lēmums iekļaut šo sižetu netika pieņemts, lai šādu praksi normalizētu, bet gan lai to izgaismotu.** Atspoguļojot jauniešu organizēto set-up (provokāciju), žurnālisti skatītājam skaidri nodemonstrēja, ka šī nav bijusi nejauša situācija, bet gan apzināti izliktas lamatas. Izgaismojot šīs provokatīvās metodes, medijs palīdzēja sabiedrībai ieraudzīt notikuma abpusējo raksturu, nevis vienkārši tiražēja vienas pusējo apsūdzību.

Vērtējuma centrā nedrīkst būt “lamatu” vai “provokācijas” aspekts, bet gan jautājumam par pieaugušā atbildību, pedagoga profesionālajām robežām, nepilngadīgā aizsardzību un institūciju rīcību. Pat ja viena no pusēm apgalvo, ka skolotājs ticis provocēts, šis apgalvojums neatceļ pieaugušā un pedagoga pienākumu nepārkāpt robežas saziņā ar nepilngadīgo un neiesaistīties seksuāla rakstura komunikācijā vai tikšanās nolūkā.

Redakcija uzskata, ka medijam ir jāstāsta par iespējamu pieaugušā profesionālo un tiesisko robežu pārkāpumu sarakstē ar it kā ar nepilngadīgu personu (kā zināms, sarakste it kā notika ar personu, kurai ir 15 gadi). Skolotājam kā pieaugušajam un profesionālai autoritātei ir īpaša atbildība ievērot skaidras komunikācijas robežas.

Atspoguļojot incidentu, skaidri norādīts, ka abas puses ir vērsušās policijā un auditorijai raidīts nepārprotams signāls - **tiesiskā valstī jebkurš incidents – gan aizdomas par netiklām darbībām, gan pašrocīga uzbrukuma organizēšana – ir risināms tikai un vienīgi tiesībsargājošo iestāžu, nevis sociālo mediju grupu ietvaros.**

Papildus vēlamies arī norādīt uz vispārpieņemtu praksi. **Mediji par iespējamiem noziedzīgiem nodarījumiem informē arī pirms kriminālprocesa uzsākšanas vai tiesas sprieduma, jo sabiedrībai ir tiesības zināt par notikumiem, kas var skart sabiedrisko drošību, iedzīvotāju ikdienu, institūciju rīcību un plašākas sabiedriskas problēmas.** Ziņu medija uzdevums nav gaidīt tikai galīgu tiesas nolēmumu, jo daudzos gadījumos sabiedriskā nozīme rodas jau brīdī, kad notikums ir publiski izskanējis, par to tiek ziņots policijai vai citām institūcijām, vai tas rada pamatotu sabiedrības interesi.

Vienlaikus šādu gadījumu atspoguļošanā medijiem ir pienākums ievērot piesardzību. **Informēšana par iespējamu noziegumu nenozīmē personas vainas konstatēšanu.** Vainu var noteikt tikai kompetentās institūcijas un tiesa. Tāpēc medijiem jālieto precīzi un neitrāli formulējumi — “iespējams”, “pēc iesaistītās personas teiktā”, “policija vērtē apstākļus”, “saņemts iesniegums”, “notikušais tiek pārbaudīts” — un jāizvairās no kategoriskiem apgalvojumiem par vainu, motīviem vai juridisko kvalifikāciju.

Mediju uzdevums šādos gadījumos ir nevis aizstāt policiju vai tiesu, bet informēt sabiedrību par būtisku notikumu, skaidri nošķirot faktus, iesaistīto pušu apgalvojumus un to, kas vēl nav pārbaudīts. Sabiedrības tiesības saņemt informāciju ir jālīdzsvaro ar iesaistīto personu tiesībām, nevainīguma prezumpciju, privātumu un risku neradīt priekšlaicīgu publisku nosodījumu. Šajā gadījumā skolotājs tika uzrunāts un viņš atbildēja uz jautājumiem.

*Tāpēc **atbildīga pieeja nav šādu tematu noklusēšana** līdz tiesas spriedumam, bet gan to **profesionāla un samērīga atspoguļošana**. Ja notikumam ir sabiedriska nozīme, medijs var par to informēt arī agrīnā stadijā, vienlaikus skaidri pasakot, kas ir zināms un kas vēl tiek pārbaudīts.*

[4] Par ombuda kompetenci.

Ņemot vērā SEPLPL 18. panta pirmajā daļā ombudam noteikto kompetenci pārraudzīt sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu sniegto pakalpojumu atbilstību SEPLPL 1. pantā noteiktajam mērķim un 3. pantā noteiktajiem sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības pamatprincipiem, kas izvērsti LSM pašregulējošajos dokumentos – Redakcionālajās vadlīnijās un Rīcības un ētikas kodeksā – ombuda funkcijās ir pārraudzīt un sniegt savus atzinumus par to, vai LSM saturā (raidījumu, sižetu, rakstu u.c.) un tā veidošanas laikā veiktās žurnālistiskās darbības un pieņemtie redakcionālie lēmumi atbilst profesionālās darbības principiem un ētikas prasībām. Neskatoties uz to, ka Sižeta un Raksta autors ir ārējs satura veidotājs – SIA “TV Kurzeme”, ombuda kompetencē ir vērtēt šīs satura vienības divu apsvērumu dēļ:

- 1) ombuds ir tiesīgs vērtēt Sižeta un Raksta satura atbilstību Redakcionālajām vadlīnijām un Rīcības un ētikas kodeksam, jo abi pašregulējošie dokumenti ir saistoši arī neatkarīgajiem producentiem, autoriem, individuālajiem komersantiem un citiem, kas veido saturu publicēšanai LSM programmās vai pakalpojumos;
- 2) ombuds ir tiesīgs vērtēt LSM redakcionālo lēmumu publiskot savās programmās un pakalpojumos ārēja satura veidotāja saturu, šajā gadījumā – SIA “TV Kurzeme” sagatavoto Sižetu un Rakstu.

Ievērojot minēto, ombuda iespējās ir sniegt atzinumu par Sižeta un Raksta satura un redakcionālā lēmuma publiskot abas satura vienības atbilstību šādām LSM darbību pašregulējošajām prasībām:

1. Redakcionālo vadlīniju 1.4. punktā “LSM darbības profesionālie principi” noteiktajam LSM darbības profesionālajam principam **Precizitāte**:

LSM sniedz pārbaudītu un iespējami precīzu informāciju, nedrīkst apzināti maldināt auditoriju, sagrozīt vai izdomāt faktus. Ja par kādas informācijas precizitāti ir šaubas, tas ir skaidri jānorāda.

2. Redakcionālo vadlīniju 1.4. punktā “LSM darbības profesionālie principi” noteiktajam LSM darbības profesionālajam principam **Objektivitāte**:

LSM satura izklāstā balstās uz faktiem, izmanto informāciju, kas palīdz saprast kontekstu, un gādā, lai izskan tematam, žanram vai raidījuma formātam būtiskie argumenti un viedokļi.

3. Redakcionālo vadlīniju 1.4. punktā “LSM darbības profesionālie principi” noteiktajam LSM darbības profesionālajam principam **Faktu nošķiršana no viedokļiem**:

Ziņās izmantotajiem faktiem jābūt skaidri un saprotami nošķirti no komentāriem un viedokļiem.

4. Redakcionālo vadlīniju 2.2. punktā “Darbs ar informācijas avotiem” noteikto:

Žurnālists īpaši kritiski izvērtē informāciju, ko sniedz anonīmi avoti vai kas var celt neslavu. Šādos gadījumos informācija ir jāpārbauda. Žurnālists kritiski izvērtē informācijas avotu uzticamību, to motivāciju gūt labumu sev vai nodarīt kaitējumu citiem, it īpaši, ja informācijas avots ir anonīms.

5. Redakcionālo vadlīniju 2.7. punktā “Īpaši temati un problēmas” noteikto par kriminālnotikumu un traģisku negadījumu atspoguļojumu:

Ziņojot par kriminālnotikumiem, iespējamiem noziegumiem, ierosinātajiem kriminālprocesiem un tiesvedībām, LSM žurnālists ievēro nevainīguma prezumpciju. Cilvēks uzskatāms par vainīgu nozieguma izdarīšanā tikai pēc galīgās tiesu instances spēkā esoša sprieduma. LSM publicē noziegumos aizdomās turēto vai apsūdzēto vārdus, ja tās ir publiskas personas vai nonākušas tiesībsargu uzmanības lokā saistībā ar iespējamiem likumpārkāpumiem publiskajā sektorā, kā arī rada draudus sabiedrības drošībai.

6. Rīcības un ētikas kodeksa 2.2. punktā noteiktajam LSM darbības pamatprincipam:

LSM darbinieki savus pienākumus veic saskaņā ar sabiedrisko mediju vispārpieņemtajām pamatvērtībām, kas ir neatkarība, uzticamība un cilvēka cieņa. Šīs vērtības caurauž gan medija ikdienas darbu, gan radīto saturu.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

secina:

[5] Par abu satura vienību rāmējumu un naratīvu.

Šī atzinuma otrajā daļā izdalītie abu satura vienību struktūras elementi paši par sevi ir neitrāli un veido vēstījuma kā ziņas *informatīvo saturu* (par ko tiek vēstīts). Tomēr vienu un to pašu notikumu ir iespējams izstāstīt atšķirīgi, un šīs atšķirības atklājas vēstījuma *performatīvajā saturā* (kā tiek vēstīts). Tāpēc abu satura vienību padziļinātā analīzē ir nepieciešams vērtēt ne tikai tajās atklātos

faktus, bet arī 1) faktu interpretācijas perspektīvu – kādā konceptuālā ietvarā (*rāmējums*) notikums tiek aplūkots, kā arī 2) sniegtās informācijas kopējo *naratīvu* – veidu, kā konkrētā rāmējuma ietvarā fakti tiek strukturēti, savstarpēji saistīti un interpretēti, piešķirot notikušajam noteiktu jēgu.

Līdz ar to katras ziņas saturu veido ne tikai tajā atklātie fakti (objektīvas sakarības, kuru patiesuma vērtība ir nosakāma atbilstības kārtībā), bet arī veids, kā šie fakti tiek atlasīti, izcelti, strukturēti un sasaistīti. Šo izvēli un strukturējumu ietekmē ziņas interpretācijas perspektīva (*rāmējums*), kas nosaka to, kuri fakti tiek izcelti kā būtiski, kādas sakarības starp faktiem tiek veidotas un kurām iespējamām sakarībām tiek piešķirts fakta statuss kā objektīvām un pierādāmām sakarībām. Savukārt *naratīvs* šīs izvēles apvieno vienotā vēstījumā, tādējādi piešķirot notikumam noteiktu jēgu. *Rāmējums* nosaka interpretācijas ietvaru, bet *naratīvs* ir šā ietvara īstenojums vēstījumā.

Citiem vārdiem sakot, stāsts par kādu notikumu nav tikai faktu izklāsts, bet arī šo faktu strukturēšana noteiktā notikuma interpretācijas un jēgas sistēmā, ko veido gan informācijas *rāmējums*, gan *naratīvs*, kā arī *kontekstualizācija* – plašāka informācija, kas palīdz izprast notikuma nozīmi, cēloņus, iespējamās sekas un plašāko sabiedrisko nozīmību.

Ombuda vērtējumā abu satura vienību ietvars (*rāmējums*) nonāk pretrunā ar stāstījuma *naratīvu*. No vienas puses, tā ir *ziņa* par konkrētu notikumu (pedagoga rīcību – nepieļaujamu komunikāciju ar nepilngadīgu personu) un konkrētu izglītības iestādes reakciju uz to. No otras puses, abu satura vienību izklāstā (izvēlētajos apzīmējumos un raksturojumos) ir saskatāmi semantiski elementi, kas konkrēto vēstījumu ļauj interpretēt arī kā vērtējumu (nosodījumu) jau it kā pierādītai noziedzīgai darbībai un attaisnojumu jauniešu grupas pašrocīgi veiktajām izmeklēšanas (provocēšanas) un publiskas sodīšanas darbībām. Par to liecina:

1) satura vienībām izvēlētie virsraksti – *netiklas darbības un apsūdzība*;

2026. gada 15. maijā programmas “LTV1” raidījumā “Dienas Ziņas” pārraidītā sižeta virsraksts (pieteikums) “Liepājas Valsts tehnikums **atstādina** pedagogu” kā centrālo ziņu izceļ informāciju par pedagoga atstādināšanu no darba, Sižetā paskaidrojot šādas rīcības iemeslus. Šāds ziņas nosaukuma *rāmējums* precīzi atbilst neitrālas ziņas formātam, jo informē auditoriju par faktiski notikušo – ka izglītības iestāde ir atstādinājusi pedagogu no savu pienākumu veikšanas. Uz šo apstākli pamatoti ir norādīts LTV Ziņu dienesta direktores atbildēs ombudam.

Savukārt Raksta virsraksts “Liepājas Valsts tehnikums aizdomās par **netiklām darbībām** atstādina pedagogu un vēršas policijā” [visi izcēlumi citētajos tekstos šeit un turpmāk mani – E.A.] vērš auditorijas uzmanību jau uz pedagoga iespējamām seksuāla rakstura pārkāpumiem un izglītības iestādes vēršanos policijā. Norāde uz noziedzīgu nodarījumu pret tikumību ir lietota arī

abu satura vienību noslēgumā, raksturojot mācību iestādes iesniegumu Valsts policijā – *iesniegums par iespējamu nodarījumu pret tikumību*.

Ir jāņem vērā, ka juridiskajā nozīmē apzīmējums “netiklas darbības” tiek lietots galvenokārt krimināltiesībās, īpaši saistībā ar noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību, kas ietver, piemēram, seksuāla rakstura darbības ar personu, kura nav sasniegusi noteiktu vecumu vai nespēj sevi aizsargāt, proti, juridiskā nozīmē šāds apzīmējums attiecas uz seksuālas dabas rīcību, kas aizskar personas seksuālo neaizskaramību vai ir vērsta pret personu, kura ir īpaši aizsargājama vecuma vai citu iemeslu dēļ. Ņemot vērā šī apzīmējuma plašās interpretācijas iespējas³, kā arī to, ka apzīmējums *netikls* satur arī morālu vērtējumu (nosodījumu) un ir saistīts ar vēsturiskajiem priekšstatiem par tikumu un tikumību, ombuda vērtējumā neitrālas ziņas veidošanas nolūkā ieteicams būtu lietot precīzāku nodarījuma būtības formulējumu, piemēram, “iespējama seksuāla rakstura saziņu ar nepilngadīgo”. Šajā gadījumā izšķirošais nav tas, vai pedagoga rīcība sabiedrības morālajā izpratnē ir *netikla*, bet gan tas, ka likums aizsargā personu, kura vecuma dēļ vēl nav sasniegusi pilnīgu seksuālo pašnoteikšanos.

Savukārt Sižets sociālajā tīklā “YouTube” tiek pieteikts ar virsrakstu “Liepājā pedagogu **apsūdz** iespējamus seksuāla rakstura pārkāpumus”.

Gan Rakstā teiktais – [...] *iespējamus seksuāla rakstura pārkāpumus **apsūdzēts*** [...] –, gan Sižetā saklausāmais – [...] *pedagogu **apsūdz** iespējamus seksuāla rakstura pārkāpumus* [...] –, kā arī Sižeta pieteikumā “YouTube” lasāmais – [...] ***apsūdz** iespējamus seksuāla rakstura pārkāpumus* – rada iespaidu, ka pedagogs jau ir **apsūdzēts**, proti, ka pedagogam kriminālprocesa ietvaros jau ir celta apsūdzība par iespējamu noziedzīga nodarījuma pret tikumību vai dzimumneaizskaramību izdarīšanu. Ir jākonstatē, ka abu satura vienību noslēgumā tiek sniegta vien informācija, ka Valsts policija ir saņēmusi iesniegumu, taču netiek sniegts apstiprinājums kriminālprocesa uzsākšanai. Tāpēc neitrālas un precīzas ziņas veidošanas nolūkā atbilstošāk būtu bijis lietot frāzi “tiek turēts aizdomās” vai “tiek apvainots”.

Līdz ar to ombuda ieskatā precīzāk būtu bijis izmantot, piemēram, šādu frāzi “par iespējamu seksuāla rakstura saziņu ar nepilngadīgo aizdomās turētais pedagogs”, un satura vienību galvenais vēstījums būtu, piemēram, izsakāms virsrakstā “Liepājas Valsts tehnikums pēc publiskotiem materiāliem par iespējamu seksuāla rakstura saziņu ar nepilngadīgo atstādina pedagogu un vēršas

³ Piemēram, kā tas tiek lietots Krimināllikuma XVI nodaļā “Noziedzīgi nodarījumi pret tikumību un dzimumneaizskaramību”, kura paredz kriminālatbildību par *izvarošanu, seksuālu vardarbību, seksuāla rakstura darbībām ar personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu, pavešanu netiklībā [tādas seksuāla rakstura darbības izdarīšanu bez fiziskas saskares ar cietušā ķermeni nolūkā apmierināt savu dzimumtieksmi vai izraisīt dzimuminstinktu cietušajā], pamudināšanu iesaistīties seksuālās darbībās, u.c..*

policijā”.

Tomēr var konstatēt arī to, ka satura vienību autoru izvēlētie apzīmējumi iekļaujas ziņu formātam raksturīgā vēstījuma rāmējumā – informēšanā par faktiski notikušo un tā apstākļiem – un paši par sevi vēl nerada priekšlaicīgu priekšstatu par jau pierādītu pedagoga vainu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā. Tādējādi virsrakstu sniegtais informācijas rāmējums vēl nerada aizdomas par iespējamu nevainīguma prezumpcijas pārkāpumu, taču tas rada precizitātes risku izvēlēto apzīmējumu un formulējumu dēļ. Šie riski bija jāizvērtē, pieņemot redakcionālo lēmumu par abu satura vienību iekļaušanu LSM programmu un pakalpojumu saturā.

2) informācijas avoti – intervijas ar jauniešiem un to sniegtais pedagoga kā pedofila raksturojums;

Būtiskas izmaiņas vēstījuma ievirzē ir konstatējamas brīdī, kad saturā tiek iekļauts divu jauniešu stāstījums. Ir jāņem vērā, ka abi žurnālistu intervētie jaunieši **nav notikuma līdzdalībnieki vai aculiecinieki**, bet gan trešās personas, kuras nesniedz pirmavotu informāciju, bet vien izsaka savus pieņēmumus (minējumus), balstoties uz informāciju, kuru avots auditorijai paliek nezināms. Šis apstāklis liek uzmanīgi un kritiski izturēties pret jauniešu sniegto informāciju, jo tā ir uzskatāma vienīgi par starpniekavotu, nevis pirmavotu sniegto informāciju. Turklāt jāņem vērā arī tas, ka Sižetā un Rakstā iekļautās intervijas ar abiem jauniešiem ir **vienīgie avoti**, kas apraksta un skaidro jauniešu grupas veikto inscenējumu, bet abu jauniešu saistība ar to nav skaidrota. Tas nozīmē, ka intervijās sniegtās informācijas patiesums nav pierādīts vai apstiprināts, un jauniešu teiktais ir jāuztver tikai kā viņu komentārs par notikušo, nevis konkrētu faktu izteikumi.

Ombuds uzskatītu kā pilnīgi pamatotu un lietderīgu tādu interviju iekļaušanu redakcionālajā saturā, kuras sniegtu tie jaunieši, kuri organizēja inscenējumu, jo tas ļautu auditorijai iegūt nozīmīgu informāciju par jauniešu motivāciju un tikai viņiem zināmajiem notikušā apstākļiem. Savukārt, intervējot trešās puses, kas stāsta vien to, ko “ir dzirdējušas” (un no dzirdētā sapratušas), ir jārēķinās, ka sniegtā informācija var ietvert arī informantu subjektīvu interpretāciju, piemēram, iekļaujot notikušo tādā kontekstā, kas maina kopējo informācijas naratīvu.

Sižetā otrais intervētais (pilnībā anonimizētais) jauniešis stāsta [1:15 – 1:38]: *Viņi varēja šo noorganizēt, lai noķertu tieši kādu, tā teikt kādu **pedofilu** šajā gadījumā, vai vienkārši paši saorganizējuši šo pasākumu. Bet man tā liekas, tas pats vīrietis to nezināja, ka tas ir set-ups. Man nav pie viņa bijis mācības, bet nu **es esmu dzirdējis skolā**, ka būt viņam klātbūtnē vienkārši var just, nu tā kā ne just, bet saprast tas, ka viņam kaut kas nav kārtībā. Tas, ka var teikt **pedofiliskas tieksmes**.*

Rakstā šī jaunieša teiktais ir ar papildinājumu [izceltais teksts] – *Viņi varēja šo noorganizēt, lai noķertu, tā teikt, pedofilu šajā gadījumā. Pats vīrietis to nezināja, ka ir set-ups [inscenējums]. Principā, lai viņš atzīstās, ka viņš ir pedofils.* [...]. Šāds papildinājums, kas, iespējams, ir izteikts intervijā “aiz kadra”, var radīt iespaidu, ka apzīmējums “pedofils” ir nevis intervētā jaunieša subjektīvs vērtējums, bet Raksta kopējais secinājums. Šādu secinājumu pastiprina arī tas, ka, žurnāliste, intervējot pedagogu, lieto apzīmējumu “mazgadīgi puikas”, lai gan viltus profila tēls, ar kuru ir šķietami sarakstījies un uz tikšanos devies pedagogs, ir norādīts nepilngadīgas, nevis mazgadīgas personas vecumā.

Tādējādi ir jāsecina, ka intervētais jauniešs izsaka pieņēmumu par pedagogam piemītošu seksuālu novirzi, un konkrēti, dzimumtieksmi pret bērniem un piedēvē pedagogam medicīnisku diagnozi. Taču ir jāņem vērā to, ka *pedofilija* ir precīzs psihiatriskais termins, nevis sinonīms jebkuram seksuālam pārkāpumam pret nepilngadīgo (kā arī to, ka medicīnā viena atsevišķa situācija vai sarakstes fragmenti nepieļauj drošu stabilas seksuālās intereses diagnosticēšanu). Medicīnā par *pedofiliju* uzskata noturīgu seksuālu interesi par pirmspubertātes bērniem, proti, bērniem, kuri vēl nav sasnieguši pubertāti, un bieži vien, bet ne vienmēr, tie ir mazgadīgi. Savukārt tiesiskās rīcībspējas aspektā par mazgadīgiem uzskata bērnus līdz 14 gadu vecumam, bet par nepilngadīgām personām – personas līdz 18 gadu vecumam. Tātad *nepilngadīgo* jēdzienā ietilpst gan *mazgadīgie* (līdz 14 gadiem), gan *nepilngadīgie* šaurākā nozīmē – personas no 14 līdz 18 gadu vecumam. Konkrētas personas seksuāla rīcība ar nepilngadīgām personām (īpaši līdz 16 gadu vecumam, kā tas ir noteikts Krimināllikumā) var tikt vērtēta kā prettiesiska un noziedzīga, taču šādas rīcības veicējs nav automātiski klasificējams kā *pedofils*, gan tāpēc, ka pedofilija ir seksuāla interese par pirmspubertātes bērniem, gan arī tāpēc, ka ne visiem noziedzniekiem, kas veikuši seksuāli noziedzīgus nodarījumus pret bērniem, tiek diagnosticēta pedofilija kā psihisks traucējums, un ne visi psihiatrijas pacienti ar diagnozi – pedofilija – veic seksuāla rakstura noziedzīgus nodarījumus pret bērniem.

Visu šo iemeslu dēļ jēdziens *pedofilija* juridiskos dokumentos netiek lietots kā juridisks termins, bet gan tas ir psihiatrijas termins kā daļa no psihisko traucējumu klasifikācijas, kas apzīmē noteiktu seksuālu novirzi. Tāpēc arī kriminālprocesos personas, kas veikušas seksuāla rakstura darbības ar mazgadīgo (līdz 14) vai nepilngadīgo (14 līdz 18) personu, nemēdz dēvēt par *pedofiliem*, bet gan tiek konkrēti kvalificēti to paveiktā noziedzīgā rīcībā atbilstoši Krimināllikumā iekļautajam noziedzīgo nodarījumu uzskaitījumam, un persona, kas veikusi seksuāla rakstura darbības ar mazgadīgo (līdz 14) vai nepilngadīgo (14 līdz 18) personu, tiek atzīta par aizdomās turētu personu un apsūdzības stadijā – par apsūdzēto personu **konkrētos noziedzīgos nodarījumos**.

Ņemot vērā, ka ikdienā ar vārdu *pedofils* apzīmē personu, kas izdarījusi seksuālas dabas noziegumu pret bērnu, tad šāda apzīmējuma attiecināšana uz pedagogu Sižetā un Rakstā pastiprina stigmatizējošu efektu, un kalpo tam, lai morāli attaisnotu jauniešu grupas veikto inscenējumu. Tā kā intervētais jaunietis, visticamāk, nepārvalda iepriekš izklāstītās terminoloģiskās nianšes, žurnālistiem bija nepieciešams veikt redakcionālu intervenci skaidrojuma formā. Pretējā gadījumā satura vienībās pieminētās *pedofiliskās tieksmes* ietekmē abu satura vienību emocionālo uztveri, kas, savukārt, liedz nošķirt faktu izteikumus par pedagoga saraksti ar nepilngadīgu personu no interpretējošiem minējumiem par šīs sarakstes motīviem. Līdz ar to abu satura vienību vēstījuma fokuss tiek pārnests no pilnīgi pamatotas sabiedrības informēšanas par pedagoga seksuāla rakstura saraksti ar nepilngadīgu personu un šīs sarakstes tiesiskajām konsekvencēm uz diskutablu jautājumu par jauniešu veiktā inscenējuma un publiskas sodīšanas attaisnošanu, kuras centrālais arguments ir trešo personu izteiktie minējumi par pedagoga *pedofiliskajām tieksmēm*. Lai arī redakcionāli veidotajā satura daļā pedagogs netiek apzīmēts kā *pedofils*, šī apzīmējuma vairākkārtēja piesaukšana intervijā var radīt iespaidu, ka šāds viedoklis izsaka satura vienību kopējo naratīvu. Arī šie apsvērumi bija jāņem vērā, pieņemot redakcionālo lēmumu par abu satura vienību publiskošanu LSM programmā un pakalpojumos.

[6] Par iespējamu cietušās personas sekundāru viktimizāciju un pazemojuma tiražēšanu.

Satura veidotāju pieļautā vēstījuma fokusa nobīde no informācijas sniegšanas par pedagoga saraksti ar nepilngadīgu personu uz jauniešu grupas inscenēto “tikšanos” un tajā notikušo publisko sodīšanu (kas gan nav pilnībā iekļauta Sižeta un Raksta saturā, bet ir nojaušama), skaidro to, kāpēc Iesniedzējs ir uztvēris abas satura vienības kā pedagoga cieņas aizskārumu, pedagoga kā “upura” atkārtotu viktimizāciju, izsakot pārmētas LSM par personu pazemojoša satura izplatīšanu. Pieminētā abu satura vienību kā ziņu rāmējuma pretruna ar šķietamo informācijas naratīvu (kā to var uztvert auditorija) pieļauj skatīties uz pedagogu gan kā uz “varmāku”, kurš veicis nosodāmas rīcības (sarakste) ar tiesiskām sekām, gan kā uz “upuri”, kurš ir ticis pakļauts publiskai pazemošanai. Jauniešu grupas rīcību (sarakstes un tikšanās inscenējumu) šķietami attaisno pedagoga iespējami veiktās pretlikumīgās darbības (iespējami seksuāli motivēta sarakste ar nepilngadīgu personu), taču tās vēl ir jāpierāda likumiskā kārtībā. Kamēr vaina nav pierādīta tiesiskā procesā, iespējamā “varmākas” patvaļīga un pašrocīga sodīšana nav sabiedrībā akceptējama sociālā prakse un sabiedriskajam medijam ar nepārdomātu rīcību nav tā jāatbalsta un jānormalizē. Arī šie apsvērumi bija jāņem vērā, pieņemot redakcionālo lēmumu iekļaut “TV Kurzeme” sagatavoto Sižetu un Rakstu LSM saturā.

Ja sabiedriskais medijs savā saturā būtu iekļāvis vien aprakstošu stāstījumu par pedagoga sarakstes atklāšanas īpašajiem apstākļiem, neiekļaujot jauniešu filmēto video materiālu, tad pedagogam neveidotos “upura” oreols, un ziņa koncentrēti varētu vēstīt par to, kas sabiedrībai ir patiesi nozīmīgs – ka šāda pedagoga rīcība nav pieļaujama un izglītības iestāde ir darījusi visu, lai tā nonāktu tiesībsargājošo iestāžu vērtējumā un netiktu pieļauti līdzīgi recidīvi. Tomēr ir jāsecina, ka vēstījuma priekšplānā ir izvirzījusies nevis noziedzīga nodarījuma nodarīšanas, bet gan tā “atklāšanas” tematiskā līnija, kas nav uzskatāma par sabiedriski tikpat nozīmīgu informāciju. Šis apstāklis sarežģī arī jautājumu par pedagoga identitātes atklāšanas pamatotību.

[7] Par privātuma un samērīguma principa iespējamu pārkāpumu.

Iesniedzējs uzskata, ka nav bijusi sabiedriska nepieciešamība medija veidotajā saturā atklāt pedagoga identitāti, un šī publicitāte ir nodarījusi *nesamērīgu kaitējumu pedagoga privātajai dzīvei un profesionālajai darbībai*.

Kā norādīts LTV Ziņu dienesta direktores atbildes vēstulē, privātas informācijas atklāšana ir pieļaujama, ja *tā ir nozīmīga sabiedrības interesēm un skar personas, kuru darbība ietekmē sabiedrībai būtiskus jautājumus*. Kā papildu arguments ir norāde arī uz to apstākli, ka pedagoga vārds, uzvārds, seja un darbavieta jau pirms sižeta publicēšanas masveidā un nekontrolēti cirkulēja sociālajos medijos. Kā vēl viens arguments ir norādīts arī apstāklis, ka pedagogs sarunā ar žurnālistiem nav izvirzījis prasības par savas identitātes anonimizēšanu.

Ombuda vērtējumā visi iepriekšminētie apsvērumi norāda uz **pietiekamu pamatu** redakcionālajam lēmumam atklāt pedagoga identitāti. Pietiekams pamats izsaka tos lēmuma pieņemšanas kritērijus, ar kuriem ir pietiekami, lai lēmumu pieņemtu, proti, tie raksturo lēmuma **iespējamības** apsvērumus. Tomēr ne viss iespējamais ir arī nepieciešams, tāpēc redakcionālā lēmuma pilnīgam pamatojumam ir jāuzrāda arī tā **nepieciešamais pamats**, kas ir licis realizēt vienu konkrētu iespējamību: tikai tad, ja, pastāvot pietiekamam pamatam, ir arī nepieciešamība publiskot kādu informāciju, tad tā ir jāpublisko. Sabiedriskā medija gadījumā šo **nepieciešamību** pamato LSM misija strādāt sabiedrības interesēs. Līdz ar to jautājums ir par pamatotām sabiedrības interesēm identificēt konkrēto pedagogu.

Pirmkārt, pedagoga profesija rada paaugstinātu sabiedrības interesi, jo pastāv uzticības un varas attiecības starp pedagogu un tā audzēkņiem, tāpēc informācija par iespējamu pedagoga pārkāpumu var būt sabiedriski nozīmīga.

Otrkārt, lai arī šajā konkrētajā gadījumā pedagoga veiktā rīcība tiešā veidā neskāra viņa audzēkņus, ar kuriem viņš atrodas nepastarpinātas varas un uzticēšanās attiecībās, tā skar ne tikai konkrētā

pedagoga, bet arī konkrētās izglītības iestādes reputāciju kopumā, kas arī pamato šī jautājuma sabiedrisko nozīmību.

Vienlaicīgi ir jāatzīst, ka sabiedriskā nozīmība pati par sevi tomēr neatceļ nepieciešamību ievērot samērīgumu starp sabiedrības interesēm zināt un konkrētās personas cieņas un reputācijas aizsardzību situācijā, kad personas vaina noziedzīgā nodarījumā vēl nav tiesiski pierādīta.

Nenoliedzami, abās satura vienībās sniegtā informācija nedara šim pedagogam godu, gluži pretēji – rada sliktu slavu, tomēr šādas informācijas publiskošanai nevajadzētu būt cilvēciskās cieņas noraidījuma rezultātam. Cilvēciskā cieņa katrai personai pienākas bez nosacījumiem kā personības autonomijas apliecinājums, un kā tāda tā ir sociālo mijiedarbību (un sabiedrības kopumā) iespējamības nepieciešams nosacījums. Savukārt sociālā atzinība (gods) ir jānopelna ar sociāli akceptētu un līdzcilvēku pozitīvi vērtētu rīcību. Līdz ar to iespējamā noziedzīgā nodarījuma veicēja identitātes atklāšana nedrīkst tikt izmatota šīs personas cilvēciskās cieņas liegumam, lai arī tā neizbēgami izpaužas kā negoda, neslavas celšana, kas izriet no viņa – kā personas ar īpašu sociālo lomu (pedagoga) – veikto sociāli nosodāmo rīcību. Turklāt ir jāņem vērā, ka virknei sociāli nozīmīgu profesiju (tādu kā mediķi, skolotāji, garīdznieki, tiesneši, u.c.) sabiedrība izrāda godu “avansa veidā”, tāpēc, jo lielāka ir sabiedrības vilšanās un sašutums, ja šīs profesijas pārstāvji veic sociāli nosodāmu rīcību vai likumpārkāpumu.

Tādējādi ir jāsecina, ka abas satura vienības nodara neatgriezenisku kaitējumu konkrētā pedagoga godam un slavai, ir viņa reputācijas aizskārums, un šis kaitējums bija iepriekš paredzams. Līdz ar to redakcionālā lēmuma – atklāt pedagoga identitāti – vienā svaru kausā ir konkrētās personas tiesības uz privātumu, cieņu un godu, bet otrā svaru kausā ir sabiedrības pamatotās intereses par nepilngadīgu (un ne tikai) personu dzimumneaizskaramību, lai novērstu un nepieļautu šādus nodarījumus, īpaši jau no to personu puses, kas atrodas ar nepilngadīgām personām varas un uzticības attiecībās.

Līdz ar to svarīgākais jautājums ir par pedagoga identitātes atklāšanas **mērķi** – *kādēļ tas tiek darīts?*

Ja vienīgais mērķis būtu vēlme apzināti diskreditēt, sodīt konkrētu personu, celt tai neslavu, tad šāds neētisks mērķis nekādā gadījumā neattaisnotu personas identitātes atklāšanu. Savukārt, ja šādas rīcības mērķis ir novērst iespējamus citu cilvēku tiesību aizskārumus un veidot sabiedrības konsensu par personu principiālo dzimumneaizskaramību – īpaši attiecībā uz mazgadīgām un nepilngadīgām personām, un īpaši jau no varas un uzticēšanās pozīcijas esošu pieaugušo puses –

tad šāds mērķis attaisno personas identitātes atklāšanu, ar nosacījumu, ka vienīgi identitātes atklāšana palīdz sasniegt šo mērķi.

Tādējādi leģitīma rīcība sabiedrības interesēs nav sabiedrības ziņkāres apmierināšana, bet gan kopējas izpratnes nostiprināšana par noteiktas rīcības sociālo neakceptējamību. Tāpēc medijs, informējot sabiedrību par tai būtiskiem jautājumiem, nedrīkst patvaļīgi atzīst personu par vainīgu noziegumos un izmantot tās identitātes atklāšanu kā sociālā soda mēru vēl pirms tiesas sprieduma pasludināšanas likumā noteiktajā kārtībā. Izvēle atklāt aizdomās turamās personas vai apsūdzētās personas vārdu ir ētiska izvēle, kas jāskata kopsakarā ar visu to plašāko un konkrēto apstākļu kopumu, kas ļautu ar pamatotu pārliecību atklāt personas vārdu, paļaujoties uz informācijas drošticamību un pietiekamu pamatotību, kā arī rūpīgi izsverot, kādu konkrētu labumu sabiedrībai – kopējas izpratnes veidošanas aspektā – sniegs konkrētās personas vārda atklāšana, nevis tikai informēšana par iespējamo pāridarījumu kā tādu. Pieņemot šo lēmumu, vienmēr ir jāapzinās arī tās iespējas varbūtība, ka informācija, balstoties uz kuru tika pieņemts lēmums atklāt personas identitāti, var arī neapstiprināties, bet personas reputācijai jau būs nodarīts neatgriezenisks kaitējums.

Šie apsvērumi skaidro to, kāpēc šķietami līdzīgās situācijās mediji mēdz pieņemt atšķirīgus redakcionālos lēmumus par iespējamo noziegumu veikšanā vainotu personu identitātes atklāšanu, jo lēmuma pamatojumu veido ne tikai medija tiesības atklāt sabiedrībai tai nozīmīgu informāciju, balstoties tikai medijam pieejamā objektīvā, pārbaudītā un precīzā informācijā (lēmuma pietiekamais pamats), bet lēmumu pamato arī lietderības apsvērumi (nepieciešamais pamats), ka tikai šādā veidā medijs spēs realizēt sabiedrības intereses.

Konkrētajā gadījumā, neapstrīdot redakcionālā lēmuma pietiekamo pamatojumu, ombuds nesaskatīja īpašus lietderīguma argumentus šādam redakcionālajam lēmumam, jo sabiedrības intereses nav neko specifiski ieguvušas no šī lēmuma, un tās nebūtu arī neko zaudējušas, ja ar tām tiek saprasta nevis ziņkāres apmierināšana un sensacionāla satura ieguve, bet kopējas izpratnes pastāvēšana attiecībā uz mazgadīgu un nepilngadīgu personu dzimumneaizskaramību un varas pozīcijās esošo pieaugušo pastiprināto atbildību par šīs prasības ievērošanu. Arī šie apsvērumi bija jāņem vērā, lemjot par ārēja satura veidotāja sagatavota žurnālistiskā materiāla iekļaušanu sabiedriskā medija kā nacionālas raidorganizācijas saturā.

[8] Par iespējamo nevainīguma prezumpcijas neievērošanu.

Iepriekšējā atzinuma daļā nosaukto iemeslu dēļ nevainīguma prezumpcijas kā vispārēja tiesību principa un ētiskas prasības ievērošana nozīmē ne tikai to, ka nav pieļaujama cilvēka atzīšana par

vainīgu pirms galīgās tiesu instances sprieduma, bet arī to, ka šādas norādes uz it kā “pierādītu” vainu nedrīkst parādīties arī performatīvajā žurnālistiskā teksta saturā kā apsūdzosu intonāciju, nosodošas attieksmes, tendenciozu izteikumu (semantikas) lietojums, tādējādi pārkāpjot vēstījuma žurnālistiskās neitralitātes un objektivitātes prasības.

Nevainīguma prezumpcija jeb pieņēmums par nevainīgumu neaizliedz žurnālistiem informēt sabiedrību par iespējamiem likumpārkāpumiem un, piemēram, uzsāktiem kriminālprocesiem, īpaši gadījumos, kad tie ir izsaukuši plašu rezonansi un pamatoti skar sabiedrības intereses. Līdz ar to, no vienas puses, pieņēmumam par nevainīgumu, ir jāveido kontrolējošs konteksts tam, *kāda* informācija žurnālistiskajā materiālā tiek sniegta, un *kā* šī informācija tiek sniegta, vienmēr paturot prātā iespēju, ka konkrētā persona var izrādīties nevainīga. No otras puses, šāds pieņēmums nenozīmē, ka žurnālistiskajā materiālā būtu jāatzīst šīs personas nevainīgums – lai gan iespējama likumpārkāpums vēl nav pierādīts, un iespējams – netiks pierādīts, tomēr tā iespējamība joprojām pastāv, kas ir noteicošais iemesls, kāpēc vispār tiek veidots žurnālistiskais materiāls.

Iesniedzējs uzskata, ka, publiskojot jauniešu grupas veidotu videomateriālu kopā ar pedagogu identificējošiem datiem situācijā, kad Valsts policija tikko ir uzsākusi skaidrot notikušā apstākļus, LSM sabiedrības acīs pedagogu priekšlaicīgi ir padarījusi par vainīgu, nepārbaudot lietas reālos apstākļus un ignorējot tiesības uz taisnīgu atspoguļojumu.

Ir jāpiekrīt LSM Ziņu dienesta atbildē skaidrotajam, ka *ziņas un situācijas patiesuma apstiprinājums tika gūts no autoritatīva un tieši iesaistīta oficiālā avota – Liepājas Valsts tehnikuma vadības. Tā oficiāli apstiprināja divus būtiskus faktus: 1) ir pieņemts lēmums par pedagoga atstādināšanu no darba saistībā ar aizdomām par iespējamām netiklām darbībām; 2) skolas vadība par šīm aizdomām ir oficiāli vērsusies Valsts policijā.* Abi LTV Ziņu dienesta norādītie fakti, nenoliedzami, ir objektīvi un pārbaudīti, taču tie vēl neapstiprina pedagoga iespējami veiktus noziedzīgos nodarījumus, bet gan skaidro vien izglītības iestādes pamatoto reakciju uz tīmeklī izplatīto videomateriālu. Savukārt par videomateriālā pamatā esošā notikuma objektivitāti un pierādāmību liecina vien divu intervēto jauniešu kā trešo personu sniegtie komentāri par notikumu, kurā viņi paši nav piedalījušies. Ombuds uzskata, ka žurnālistu savākto pierādījumu bāze būtu pārlicinošāka, ja Sižetā būtu intervēti paši inscenējuma veidotāji.

Tas apstāklis, ka intervēto jauniešu stāstījums kombinācijā ar inscenētās tikšanās videofiksāciju veido abās satura vienībās žurnālistiskajam uzstādījumam paralēlu naratīvu, kurā pedagogs tiek rāmēts kā *pedofils*, skaidro, kāpēc Iesniedzējam rodas priekšstats par nevainīguma prezumpcijas pārkāpumu, neskatoties uz to, ka redakcionāli veidotajā tekstā ir ievērotas nevainīguma

prezumpcijas prasības gan attiecībā uz informācijas saturisko pusi – *kas tiek teikts*, gan attiecībā uz performatīvo aspektu – *kā tas tiek teikts*. Bet tas, savukārt, nozīmē, ka vismaz daļas auditorijas uztverē abu saturisko vienību priekšplānā nevilšus ir nonākusi noziedzīga nodarījuma “atklāšanas” tematiskā līnija, kas, iespējams, izriet no sabiedrības vēlmes “noķert (pieķert) vainīgo”.

Nav pārliecinoša LSM atbilde, ka *izgaismojot šīs provokatīvās metodes, medijs palīdzēja sabiedrībai ieraudzīt notikuma abpusējo raksturu, nevis vienkārši tiražēja vienpusēju apsūdzību*. Jo, kā jau tas tika minēts, inscenējuma apraksts tiek sniegts no pastarpinātiem informācijas avotiem, kas neļauj pārliecināties par tā drošticamību. Nenoliedzami, tīmeklī pieejamā informācija var kalpot par rosinājumu uzsākt žurnālistisko izpēti, taču sociālajos tīklos izplatītā informācija nevar aizstāt šādu izpēti.

Ombuds atzinīgi novērtē to, ka *redakcija pilnībā apzinās riskus, ko rada tā sauktā “pašrocīgā tiesas spriešana” un tās atveide medijos. Lēmums iekļaut šo sižetu netika pieņemts, lai šādu praksi normalizētu, bet gan lai to izgaismotu*. Vienlaicīgi ir jākonstatē arī tas, ka, lai gan kā norādīts LTV Ziņu dienesta atbildē – *vērtējuma centrā nedrīkst būt “lamatu” vai “provokācijas” aspekts, bet gan jautājumam par pieaugušā atbildību, pedagoga profesionālajām robežām, nepilngadīgā aizsardzību un institūciju rīcību* – tieši “lamatu” aspektam piemīt augsts potenciāls kļūt par dominējošo abu satura vienību uztverē.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons
atzīst:

[9] Ombuds atzīst, ka Sižeta un Raksta saturā pastāvošo iespēju ietvaros nav pilnvērtīgi ievērots Redakcionālajās vadlīnijās noteiktais LSM darbības profesionālais princips *Precizitāte*.

Lai gan satura vienībās ietvertā informācija kopumā nav vērtējama kā apzināti maldinoša un izvēlētais informācijas rāmējums pats par sevi nerada pamatu secinājumam par nevainīguma prezumpcijas neievērošanu, atsevišķu terminu un apzīmējumu izvēle, kā arī formulējumu lietošana rada būtiskus neprecizitātes riskus. Proti, apzīmējumi “netiklas darbības” un “apsūdzēts” konkrēto notikumu kontekstā nenodrošina pietiekami precīzu informācijas atspoguļojumu, savukārt intervijā vairākkārt izmantotais termins “pedofils” bez atbilstošas redakcionālas intervences var novirzīt Sižeta skatītāja vai Raksta lasītāja uztveri no pārbaudāmiem faktiem uz trešo personu interpretācijām. **Šie precizitātes riski bija jāidentificē un jāizvērtē, pieņemot redakcionālo lēmumu par abu satura vienību publiskošanu LSM programmā un pakalpojumos.**

[10] Ombuds atzīst, ka Sižeta un Raksta saturā pastāvošo iespēju ietvaros nav pilnvērtīgi ievērots

Redakcionālajās vadlīnijās noteiktais LSM darbības profesionālais princips *Objektivitāte*.

Lai gan abu satura vienību pamatā ir faktiska un pārbaudāma informācija par pedagoga atstādināšanu no tā pienākumu izpildes, izglītības iestādes vēršanos Valsts policijā un apstākļiem, kas bijuši šādas rīcības pamatā, vēstījuma strukturējumā nav konsekventi nošķirti šie fakti no trešo personu izteiktajiem pieņēmumiem un interpretācijām. Izvēlētais informācijas rāmējums un naratīvs, tostarp atsevišķi termini, apzīmējumi un raksturojumi, konkrēto notikumu ļauj uztvert ne vien kā informāciju par iespējamu pedagoga noziedzīgu rīcību un izglītības iestādes reakciju uz to, bet arī kā netiešu vēstījumu par pedagoga vainu un jauniešu grupas veiktās provokācijas un “publiskas sodīšanas” attaisnojumu. Tādējādi, lai nodrošinātu objektīvu satura izklāstu, redakcionāli bija nepieciešams skaidrāk nošķirt objektīvi konstatēto no intervēto jauniešu subjektīvajiem pieņēmumiem un nodrošināt, ka informācijas rāmējums un naratīvs nerada plašāku vēstījumu, nekā to pamato pārbaudīti fakti. **Šis nepietiekamais nošķīrums bija jāidentificē un jāizvērtē, pieņemot redakcionālos lēmumus par abu satura vienību publiskošanu LSM programmā un pakalpojumos.**

[11] Ombuds atzīst, ka Sižeta un Raksta saturā pastāvošo iespēju ietvaros nav pilnvērtīgi ievērotas Redakcionālajās vadlīnijās noteiktās prasības attiecībā uz darbu ar informācijas avotiem.

Abu satura vienību veidošanā izmantotās intervijas ar jauniešiem nav pirmavotu informācija, jo intervētās personas nav attiecīgā notikuma līdzdalībnieki vai aculiecinieki, bet gan trešās personas, kuru sniegtā informācija balstās uz neidentificētu avotu teikto un ietver arī pašu jauniešu interpretācijas un pieņēmumus. Ņemot vērā, ka šīs intervijas ir vienīgie avoti, kas interpretē jauniešu grupas veiktā inscenējuma apstākļus un motivāciju, žurnālistiem bija nepieciešams īpaši kritiski izvērtēt to uzticamību, iespējamo motivāciju un sniegtās informācijas ticamību, kā arī skaidri nošķirt faktiski pārbaudītu informāciju no informantu pieņēmumiem. **Tādējādi sociālajos tīklos un no pastarpinātiem avotiem iegūtā informācija varēja kalpot par pamatu žurnālistiskai izpētei, taču tā pati par sevi nevarēja aizstāt pirmavotu informāciju un pienācīgu faktu pārbaudi, īpaši apstākļos, kad no šiem avotiem bija atkarīgs abu satura vienību naratīva uztvere.**

[12] Ombuds neatzīst, ka Sižeta un Raksta saturā būtu pārkāpts Redakcionālajās vadlīnijās noteiktais LSM darbības profesionālais princips *Faktu nošķiršana no viedokļiem*.

Redakcionāli veidotajā satura daļā intervēto personu izteikumi ir identificējami kā viņu paustie viedokļi un pieņēmumi, un tie nav pasniegti kā žurnālista konstatēti fakti. **Vienlaikus ombuds atzīst, ka, ņemot vērā šo izteikumu nozīmi kopējā vēstījuma veidošanā, kā arī to, ka tie ir**

balstīti pastarpinātā un nepārbaudītā informācijā, to iekļaušana ziņu vēstījumā bez pietiekamas redakcionālas kontekstualizācijas varēja radīt iespaidu, ka atsevišķiem pieņēmumiem ir faktoloģisks pamats. Tādēļ, lai arī formāla prasības pārkāpuma nav, šis apstāklis pastiprina iepriekš konstatētos precizitātes, objektivitātes un darba ar informācijas avotiem riskus.

[13] Ombuds neatzīst Sižeta un Raksta saturā Redakcionālajās vadlīnijās noteiktās prasības – ievērot nevainīguma prezumpciju – pārkāpumus.

Abu satura vienību redakcionāli veidotajā tekstā pedagogs netiek nosaukts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, savukārt informācija par viņa atstādināšanu no pienākumu veikšanas un izglītības iestādes vēršanos Valsts policijā ir balstīta pārbaudāmā avotā, tādējādi ievērojot nevainīguma prezumpcijas prasības. Vienlaikus ombuds atzīst, ka intervēto jauniešu izteikumi, inscenētās tikšanās videomateriāls un tā iekļaušana kopējā vēstījumā veido paralēlu naratīvu, kas pedagogu var rāmēt kā personu, kuras vaina jau būtu noskaidrota, tādējādi radot daļai auditorijas priekšstatu par priekšlaicīgu vainas konstatēšanu. **Tomēr šāda iespējamā auditorijas uztvere pati par sevi nav pietiekama, lai konstatētu nevainīguma prezumpcijas pārkāpumu, bet tā apliecina iepriekš konstatētos precizitātes, objektivitātes, darba ar informācijas avotiem un faktu nošķiršanas no viedokļiem riskus. Tie bija jāņem vērā, pieņemot lēmumu par abu satura vienību iekļaušanu LSM programmā un pakalpojumos.**

[14] Ombuds neatzīst Sižeta un Raksta saturā Rīcības un ētikas kodeksa 2.2. punktā noteiktās LSM pamatvērtības – *cilvēka cieņa* – pārkāpumus.

Abu satura vienību publicēšana un tajās atklātā pedagoga identitāte pati par sevi nav vērtējama kā cilvēka cieņas aizskārums, jo sabiedrības pamatotā interese par iespējamu nepilngadīgas personas tikumības un/vai dzimumneaizskaramības apdraudējumu rada pietiekamu pamatu šādas informācijas publiskošanai. Vienlaikus ombuds konstatē, ka redakcionālajam lēmumam par pedagoga identitātes atklāšanu nebija pietiekami pārliecinoša nepieciešamā jeb lietderības pamata, jo nav konstatējams, ka identitātes atklāšana būtu sniegusi sabiedrībai tādu specifisku ieguvumu, ko nebūtu iespējams nodrošināt, neatklājot pedagoga identitāti, savukārt tās radītais paredzamais kaitējums personas godam un reputācijai ir būtisks un neatgriezenisks. **Tādēļ, lai arī cilvēka cieņas vērtības pārkāpums nav konstatēts, pieņemot lēmumu par ārēja satura veidotāja sagatavotā materiāla iekļaušanu LSM saturā un pedagoga identitātes atklāšanu, bija nepieciešams rūpīgāk izvērtēt, vai šāds lēmums ir ne tikai pietiekami pamatots, bet arī nepieciešams sabiedrības interesēs.**

Izvērtējot atzīto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

iesaka:

[15] Ievērot procedūru, kas ļauj rūpīgi izvērtēt ārējo satura veidotāju satura atbilstību LSM pašregulējošajām prasībām, un tādējādi izsvērti pieņemt redakcionālus lēmumus par ārējo satura veidotāju sagatavoto satura vienību iekļaušanu LSM saturā. Izveidot procedūru, kā kontrolēt, lai ārējo satura veidotāju izveidotā satura izvērtēšana notiek pienācīgā apjomā un kvalitātē, ņemot vērā, ka, iekļaujot ārējā satura veidotāju satura vienības LSM programmās un pakalpojumos, LSM uzņemas pilnu redakcionālo atbildību par šī satura atbilstību LSM pašregulējošajām prasībām.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas

līdzekļu ombuds

(*paraksts*)*

Edmunds Apsalons

***DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR
LAIKA ZĪMOGU**